

Доклад от извършен анализ и оценка на стратегическите планове и документи на Община Стрелча по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата

Този документ е създаден в рамките на проект „Подобряване на капацитета на администрациите и пилотно прилагане на мерки за успешна адаптация към климатичните промени на общините Пещера, Батак, Садово и Стрелча”, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма „Опазване на околната среда и климатичните промени”, чрез ФМ на ЕИП 2014-2021 г. Цялата отговорност за съдържанието на публикацията се носи от Община Пещера и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор – Министерство на околната среда и водите и/или Офиса на Финансовия механизъм.

1. Увод

1.1. Контекст на анализа

Настоящият анализ е част от изпълнението на обществена поръчка с предмет: „Избор на изпълнител за провеждане на оценка на общинските планове на общините Пещера, Батак, Садово и Стрелча по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата” по обособени позиции:

- Обособена позиция № 1: Избор на изпълнител за провеждане на оценка на общинските планове по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата на община Пещера“;
- Обособена позиция № 2: Избор на изпълнител за провеждане на оценка на общинските планове по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата на община Батак“;
- Обособена позиция № 3: Избор на изпълнител за провеждане на оценка на общинските планове по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата на община Садово“;
- *Обособена позиция № 4: Избор на изпълнител за провеждане на оценка на общинските планове по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата на община Стрелча“*

Обществената поръчка е възложена в изпълнение на проект „Подобряване капацитета на администрациите и за пилотно прилагане на мерки за успешна адаптация към климатичните промени на общините Пещера, Батак, Садово и Стрелча“, съгласно Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № Д-33-8 от 27.3.2023 година, с бенефициент Община Пещера, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма „Опазване на околната среда и климатичните промени”, чрез ФМ на ЕИП 2014-2021 г.

1.2. Основна цел и дейности в обхвата на поръчката

Основната цел на анализа и оценката е да се подобри капацитета на администрацията на **община Стрелча** за пилотно прилагане на мерки за успешна адаптация към климатичните промени на местно ниво.

Тази цел се постига с изпълнението на следните **дейности** в обхвата на настоящата поръчка:

- **Дейност 1:** Идентифициране на общинските документи и планове на **община Стрелча**, относими към изменението на климата;

- **Дейност 2:** Извършване на анализ и оценка на идентифицираните и събрани документи;
- **Дейност 3:** Изготвяне на доклад, съдържащ изводи и препоръки.

1.3. Методика на анализа и оценката

Приложената методика за извършване на анализа и оценката е: Документален анализ на относимите документи, в т.ч.:

- Нормативна рамка и стратегически документи на национално ниво, касаещи изменението на климата;
- Общински документи и планове, относими към изменението на климата;
- Отчети (където има изготвяни такива) за изпълнение на съответните стратегии, планове и програми.

Оценителните въпроси, на които беше търсен отговор по време на анализа са следните:

- **ОВ.1.:** Спазила ли е общината всички изисквания във връзка с необходимостта от разработване и прилагане на политики, свързани с изменението на климата на местно ниво?
- **ОВ.2.:** Заложените мерки и дейности в общинските планове и програми, касаещи изменението на климата съответстват ли на приоритетите и целите в стратегическите и програмни документи на национално ниво?
- **ОВ.3.:** Доколко заложените цели за намаляване на емисиите на парникови газове и набелязаните мерки за адаптация към изменението на климата в общинските планове и програми са конкретни, измерими, постижими, уместни и определени във времето (отговарящи на концепцията SMART)?
- **ОВ.4.:** Доколко тези цели са постигнати?
- **ОВ.5.:** Отчетени ли са и по какъв начин целите, мерките и дейностите, свързани с изменението на климата, заложи в общинските планове и програми?
- **ОВ.6.:** Може ли да се оцени ефикасността (изразходвани ресурси спрямо постигнати цели) от изпълнението на мерките и дейностите, свързани с изменението на климата, заложи в общинските планове и програми?

2. Нормативна рамка и стратегически документи на общоевропейско и национално ниво, касаещи изменението на климата

2.1. Общоевропейска рамка

В последните години, Европейският съюз превърна изменението на климата в централен елемент на своята външна политика, като си постави високи цели в областта

на климата и енергетиката до 2030 г. Тези високи цели са в съответствие с принципите на Парижкото споразумение относно изменението на климата¹.

Във връзка с плановете за развитие в областта на климата и енергетиката за периода след 2030 г., Европейската комисия представи и прие стратегическата си визия за нисковъглеродна Европа до 2050 г. Тази стратегическа визия очертава възможните пътища за държавите-членки, да представят своите национални дългосрочни стратегии. Двете климатични цели на ЕС – за климатична неутралност до 2050 г. и поне 55 % намаление на емисиите на парникови газове на Съюза до 2030 г. в сравнение с равнището от 1990 г., както и необходимостта от принос на всички сектори, бяха закрепени в законодателството на Съюза с приемането на т. нар. **Регламент за Европейски закон за климата**² - рамков акт, гарантиращ участието на всички сектори в постигането на целите.

С този акт, наред с другото се вменяват задължения на държавите членки да приемат и прилагат национални стратегии и планове за адаптиране, като вземат предвид стратегията на Съюза за адаптиране към изменението на климата, посочена в параграф 2 от чл. 6 на Регламента.

Но ЕС започна да въвежда регулаторната си рамка за постигане на целта за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г. още преди влизането в сила на Парижкото споразумение. В последните 10-12 години бяха приети редица нормативни актове за изпълнение на тази цел, в т.ч.: Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, с която се установява системата на ЕС за търговия с емисии, Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския парламент и на Съвета, с който бяха въведени национални цели за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г., Регламент (ЕС) 2018/841 на Европейския парламент и на Съвета, с който от държавите членки се изисква да балансират емисиите и поглъщанията на парникови газове от земеползването, промените в земеползването и горското стопанство и редица други. Всички тези регулации имат за цел приспособяване към действителните или очакваните неблагоприятни последици от изменението на климата и предприемане на подходящи действия за предотвратяване или свеждане до минимум на щетите, които те могат да причинят,

¹ Парижкото споразумение е подписано на 12 декември 2015 г. по време на Парижката конференция по климата. Целите на споразумението са да се засили прилагането на Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата чрез:

- Ограничаване на глобалното затопляне до по-малко от 2 градуса по Целзий до 2050 г. в сравнение с периода преди индустриализацията. Целта е да се ограничи затоплянето до края на 21 век до само 1.5 ° C.
- Повишаване на способността за адаптиране към отрицателните последици от изменението на климата и насърчаване на устойчивостта на изменението на климата и намаляване на емисиите на парникови газове по начин, който няма да навреди на производството на храни.
- Насърчаване на потока от средства в областта на намаляването на емисиите на парникови газове и устойчивостта на изменението на климата.

² Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 година за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999

2.2. Национална нормативна рамка

В синхрон с европейските регламенти и с оглед изпълнението на задълженията, произтичащи от членството ни в Съюза, в последните години страната ни въвежда поетапно редица законодателни реформи за постигане на взаимосвързаните цели на стратегиите и програмите на ЕС, във връзка с адаптация към изменението на климата.

Основните закони, имащи отношение към политиката по ограничаване изменението на климата на национално ниво са:

Закон за ограничаване изменението на климата (ЗОИК)

Законът за ограничаване изменението на климата е основният нормативен акт на национално ниво уреждащ обществените отношения, свързани с провеждането на държавната политика по ограничаване изменението на климата и прилагането на механизмите за изпълнение на задълженията на Република България по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата и Споразумението от Париж към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата.

Законът има за цел чрез предприемането на национални мерки и въвеждането на европейски и международни механизми да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени. В чл. 3, ал. 4 от ЗОИК се загатва ролята на общините в климатичните политики чрез включването на Националното сдружение на общините на Република България (НСОРБ) в състава на Националния експертен съвет по изменение на климата към министъра на околната среда и водите.

Закон за опазване на околната среда (ЗООС)

Законът за опазване на околната среда е акт за целия сектор, който регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В ЗООС се посочва принципът за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на изменението на климата) в други сектори. Като основно средство за постигане целите на ЗООС, в чл. 75, ал. 1 от Закона са посочени Националната стратегия за околна среда и **общинските програми за околна среда**.

В този закон се въвеждат и редица задължения на местните органи на самоуправление във връзка с провеждане на държавната политика за опазване на околната среда, в т.ч. и да **поддържат чрез Интернет страницата си информационна база данни за околната среда, която е безплатна и обществено достъпна** и която съдържа най-малко следната информация:

- текстове на международни договори, конвенции или споразумения и законодателство, свързано с околната среда;
- стратегии, планове и програми, свързани с околната среда;

- доклади за напредъка или прилагането на горепосочените актове и документи, ако такива са изготвени или поддържани в електронен вид.

На секторно ниво, аспектите на адаптацията към изменението на климата могат да бъдат намерени в още по-широк кръг от секторни и междусекторни закони:

Закон за енергийната ефективност (ЗЕЕ)

ЗЕЕ урежда обществените отношения, свързани с провеждането на държавната политика за повишаване на енергийната ефективност и има за цел повишаване на енергийната ефективност като част от политиката по устойчиво развитие на страната. В него са заложили регулаторните изисквания за определяне на националните цели за енергийна ефективност в: Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България; националните планове за действие по енергийна ефективност; Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България за периода от 1 януари 2021 г. до 31 декември 2030 г. и др. стратегически и програмни документи на национално ниво. За целите на определяне на държавната политика в областта на енергийната ефективност, кметовете на общини имат задължение да осигуряват **предоставяне на информацията**, необходима за изготвяне на тези основни стратегически документи.

В допълнение, съгласно разпоредбите на чл. 12, ал. 2 от ЗЕЕ, **местните органи са длъжни да разработват и приемат програми по енергийна ефективност, съответстващи на целите, заложили в основните национални планове и стратегически документи, определящи държавната политика в областта на енергийната ефективност.** Изпълнението на програмите се **отчита ежегодно** на изпълнителния директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие.

Закон за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ)

Една от основните цели, на ЗЕВИ е: „опазване на околната среда и ограничаване изменението на климата“. За изпълнението ѝ са предвидени редица действия, в т.ч. и свързани с регламентиране на правата и задълженията на органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление при провеждането на политиката в областта на насърчаване производството и потреблението на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, производството и потреблението на биогаз и зелен водород, както и производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в транспорта, възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиеологичен произход и рециклирани горива в транспорта. В тази връзка, Законът регламентира задължения за кметовете на общини да разработват и внасят за приемане от общинския съвет **общински дългосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници** в съответствие с Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България, както и да уведомява по подходящ начин обществеността за съдържанието на тези програми, **включително чрез публикуването им на интернет страницата на общината.**

Закон за енергетиката (ЗЕ)

Със Закона за енергетиката се уреждат обществените отношения, свързани с осъществяването на дейностите по производство, внос и износ, пренос, транзитен пренос, разпределение на електрическа и топлинна енергия и природен газ, пренос на нефт и нефтопродукти по тръбопроводи, търговия с електрическа и топлинна енергия и природен газ, както и правомощията на държавните органи по определянето на енергийната политика, регулирането и контрола. Определят се органите, осъществяващи енергийната политика и актовете, въз основа на които се провежда енергийната политика.

Чл. 6 от ЗЕ вмениява изрично задължение на кметовете на общини да изискват от енергийните предприятия на територията на общината прогнози за развитие на потреблението на електрическа и топлинна енергия и природен газ, програми и планове за енергоснабдяване, топлоснабдяване и газоснабдяване и по предложение на енергийните предприятия **задължително да предвиждат в общите и подробните устройствени планове благоустройствени работи, необходими за изпълнение на тези програми и плановете.**

Закон за водите (ЗВ)

Законът за водите е основният правен документ, свързан с водите, който транспонира изискванията на Рамковата директива за водите и Директивата за наводненията в националното законодателство и уточнява редица други аспекти като собствеността върху водите и водната инфраструктура, използването на вода и управлението на ВиК системите. Наред с другото, ЗВ вмениява редица задължения на общините, свързани с управлението на водните ресурси, в т.ч. и задължението за разработване и прилагане на **програма за развитието на водоснабдяването и канализацията на територията на общината** в съответствие с Плановите за управление на речните басейни, Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията, плана за интегрирано развитие на общината и програмата за реализирането му, с регионалния генерален план на В и К системите и съоръженията на обособената територия и генералните планове на агломерации над 10 000 е. ж. на В и К системите и съоръженията.

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Законът регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на образуването на отпадъци, както и на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване, което ще способства за прехода към кръгова икономика и за гарантиране на дългосрочната конкурентоспособност. Имайки предвид, че сектор „Отпадъци“ се явява един от главните източници на парникови газове, ЗУО въвежда редица мерки, в т.ч. и за **въвеждането на регулаторни механизми на териториално ниво за определяне на условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци.**

Закон за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ)

Законът за чистотата на атмосферния въздух урежда ограничаването на емисиите в атмосферния въздух от неподвижни източници и изискванията за качеството на течните

горива – дейности пряко свързани с емисиите на парникови газове. В закона, наред с другото се регламентират и правата и задълженията на общинските органи по контрола, управлението и поддържането на качеството на атмосферния въздух.

В ЗЧАВ изрично е регламентирано задължение за кметовете на общини да разработват и изпълняват „програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми, в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания“. Тези програми се приемат от общинските съвети, а кметовете на общини ежегодно до 31 март следва да внасят в общинските съвети отчет за изпълнението им за предходната календарна година. Отчетите задължително се публикува на интернет страницата на общината след одобрение от общинския съвет.

В случаите, когато видът и степента на замърсяване на атмосферния въздух увеличават значително риска за човешкото здраве и/или за околната среда или при непостигане на законоустановените норми, общинските съвети могат да приемат мерки, с които да създават и въвеждат зони с ниски емисии на вредни вещества на територията на цялата община или на част от нея; да ограничават употребата на определени видове горива или уреди за отопление; да ограничават движението на моторни превозни средства или на определени категории моторни превозни средства и/или на определени екологични групи моторни превозни средства на територията на съответната община и/или в създадени и въведени зони с ниски емисии на вредни вещества. Тези мерки могат да бъдат включени в общинските програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми, в оперативните планове по чл. 30 от ЗЧАВ и/или в наредба на общинския съвет при спазване на разпоредбите на този закон и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане.

Закон за горите (ЗГ)

Според разпоредбите на Закона за горите, категоризирането на горските територии, за които по реда на други закони не са определени и въведени особени статuti и режими, се извършва с областни планове за развитие на горските територии и се конкретизира с горскостопанските планове или програми. Горскостопанските планове и програми определят допустимия размер на ползването на горските ресурси и насоките за постигане целите на управлението на горските територии за срок от 10 години.

Закон за регионалното развитие (ЗРР)

Законът за регионалното развитие урежда планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, в т.ч. и по отношение на адаптиране към климатичните промени и намаляване на риска от бедствия. Наред с другото, ЗРР въвежда задължително условие за **включването на мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия в плановете за интегрирано развитие на общините.**

Закон за устройство на територията (ЗУТ)

ЗУТ е основният акт, който регулира развитието на градската среда и гарантира нейното качество и устойчивост по отношение на климатичните предизвикателства.

Закон за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА)

Въпреки, че не съдържа изрични разпоредби, касаещи пряко действията по адаптация към изменението на климата, ЗМСМА залага основните принципи на местното самоуправление, изразяващо се в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително и в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси.

В тази връзка, организацията на дейността на общинската администрация е от изключително значение във връзка с разработването и приемането на стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и общоевропейските политики за развитие на местните общности и които съдържат наред с другото и дейности и мерки за борба с климатичните промени в почти всички сектори, имащи местно измерение.

Към всеки от тези основни нормативни актове е създадена и съответната подзаконова нормативна уредба, имаща пряко или косвено отношение към държавната политика, свързана с изменението на климата, която подзаконова рамка обаче не е обект на настоящия анализ.

2.3. Основни стратегически документи на национално ниво

Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е приета с Протокол № 67 на Министерския съвет от 02.12.2020 г. Програмата е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, определящ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения.

Един от основните приоритети, заложи в програмата, е прехода към кръгова и нисковъглеродна икономика. Областите на въздействие са:

- **Енергийна ефективност:** Мерките са насочени към подобряване на енергийната ефективност в предприятията и домакинствата, както и към насърчаване използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане, произведена от възобновяеми източници.
- **Нисковъглеродни технологии:** Мерките ще са насочени към увеличаване на дела на енергията от възобновяеми енергоизточници в брутното крайно потребление. Стимулират се иновативните технологии и постепенното навлизане на водорода като енергиен носител; разгръщане на електрическа мобилност, както и модернизация на железопътния сектор.
- **Декарбонизация на регионите:** Целта на областта на въздействие е постигането на неутрална по отношение на климата икономика без да бъдат допуснати

понижаване на конкурентоспособността и загуба на заетост, изтичане на въглерод, задълбочаване на регионалните дисбаланси, енергийна бедност и демографските проблеми.

Национална стратегия за околна среда

Националната стратегия за околна среда 2021-2030 г. е изготвена на основание чл. 75, ал. 2 и ал. 4 от Закона за опазване на околната среда. Съгласно изискванията на чл. 76, ал. 1 от ЗООС, Националната стратегия за околна среда е разработена за период 10 години и съдържа петгодишен план за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране.

Националната стратегия за околна среда цели осигуряване на интегрирана визия в дългосрочен план за политиката по околна среда и в частност изменението на климата и дава общата стратегическа рамка за действие в областта на околната среда.

Стратегията включва 4 приоритета, за всеки които са дефинирани стратегически цели, области на действие, индикатори за измерване на промяната, необходимите ресурси и очаквани резултати. като Приоритет 3 е насочен изцяло към ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени. Приоритетът включва две основни стратегически цели, а именно:

- СЦ 1: Ограничаване на емисиите парникови газове – трансформация във всички сектори — от промишленост и енергетика до транспорт и бита и
- СЦ 2: Постигане на устойчиво към изменението на климата общество, адаптирано към неизбежното въздействие на изменението на климата.

Отговорни за изпълнението на заложените стратегически цели са както министерства, агенции и държавни структури на централно и регионално ниво, така и регионалните и местни власти - областни администрации и общини.

Изпълнението на заложените стратегически цели се очаква да допринесе за постигането на следните резултати:

- Ускорен устойчив преход към зелена ресурсно-ефективна, ниско въглеродна икономика;
- Подобрена адаптивност и устойчивост на икономиката и обществото към последиците от климатичните промени;
- Подобрена среда (с работещи регулаторни и финансови инструменти) за еко-инновации, зелени инвестиции и нови работни места, особено в сектори като енергетиката, транспорт, строителство и саниране на сгради;
- Подобрено благосъстояние и здраве на хората.

Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.

Основният стратегически документ, очертаващ рамката на държавната политика в областта на изменение на климата за периода 2013-2020 г., съгласно политиката на Европейския съюз и международните договори в областта на изменение на климата, по които Република България е страна, беше Третия национален план за действие по

изменение на климата за периода 2013-2020 г. (ТНПДИК), приет с Решение на Министерския съвет № 439 от 01.06.2012 г.

Документът, създаден с подкрепата на Норвежкото правителство в рамките на Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България предвиждаше конкретни мерки за намаляване на емисиите на парникови газове във всички сектори, като тези мерки бяха съобразени с политиката на страната в областта на изменението на климата и съответно с потенциала на националната икономика за редукция на емисиите.

Освен водещата роля на съответните компетентни институции по всяка мярка, в ТНПДИК беше обърнато и специално внимание на специфичната роля и функции на общините по отношение изпълнението на тези мерки.

С окончателния отчет на ТНПДИК, приет с Решение на Министерски съвет № 745 от 07.10.2022 г. е оценено изпълнението на 87 мерки в различни сектори от Плана, чиито период на действие обхващаше периода 2014 - 2020 г., в това число секторите: „Енергетика“ - 13 мерки; „Бит и Услуги“ - 9 мерки; „Промисленост“ - 3 мерки; „Отпадъци“ - 11 мерки; „Селско Стопанство“ – 16 мерки; „Земеползване, промяна в Земеползването и Горско Стопанство“ – 16 мерки; „Транспорт“ 15 мерки и 5 мерки в областта на Образованието и Науката. В окончателния отчет на ТНПДИК се обръща специално внимание и на ролята на конкретни общини в изпълнението на мерките по отделните приоритетни оси на лана.

Дългосрочна стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. на Република България

Дългосрочната стратегия е изготвена в съответствие с изискванията на чл. 15 на Регламент (ЕС) 2018/1999. С цел осигуряване на координиран и съгласуван подход в целия ЕС и в съответствие със стратегическата визия за нисковъглеродна Европа до 2050 г., всяка държава членка (ДЧ) беше длъжна да представи на Европейската комисия (ЕК) Дългосрочна стратегия в областта на климата до 2050 г. в срок до 01 януари 2020 г.

Дългосрочната стратегия се основава на Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. (ИНПЕК) и очертава основните изводи от оценката на потенциала на България, базирана на енергийно и климатично моделиране, като надгражда ИНПЕК и включва периода след 2030 г.

Дългосрочната стратегия посочва пътища за развитие на енергийната система след 2030 г., за да бъдат спазени целите за значително намаляване на емисиите. В нея са включени и някои мерки изискващи активно участие на общините в изпълнение на дългосрочните цели, насочени към намаляване на емисиите на парникови газове, като:

- изграждане на инфраструктура за екологични превозни средства;
- насърчаване на устойчивата градска мобилност чрез увеличаване на дела на обществения електрически транспорт или внедряване на интелигентни транспортни системи;
- преход от използване на традиционни печки за изгаряне към отоплителни системи, работещи с природен газ и централно отопление;
- газификация на домакинствата чрез развитие на мрежата за природен газ;

- прилагане на мерки за енергийна ефективност на сгради, в т.ч. обновяване на обществени и държавни сгради;
- удължаване и разширяване на обхвата на разделното събиране на „зелени“ отпадъци в общините;
- улавяне на биогаз в стари общински депа, предвидени за затваряне;
- разработване на общински съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци с капацитет за производство на енергия и производство на компост и др.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие

Националната стратегия за адаптация към изменението на климата на Република България и План за действие са приети с Решение на МС № 621/ 25.10.2019 г. и задават рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицират и потвърждават необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Националната стратегия и Планът за действие разглеждат политиката и институционалният контекст на АИК по отношение на осведомеността и знанията на заинтересованите страни, правните и институционални рамки, текущите действия и пропуските и пречките, възпрепятстващи АИК. Документът представя анализи на политическите, икономически, социални и технологични аспекти, на силни страни, слаби страни, възможности и заплахи, както и водещи принципи за изпълнение на стратегията, като на тази база са разработени стратегическите цели, възможностите и приоритетите за адаптиране, представени са основните констатации от анализа на разходите и ползите от прилагането на мерки за адаптиране и са разгледани междусекторните въпроси и необходимите финансови ресурси. Националната Програма и Планът за действие включват оперативни цели и конкретните действия, а в края на документа са представени заключенията за това, което предстои да бъде извършено в изпълнение на Стратегията и Плана за действие и са посочени предложените мерки за мониторинг и докладване.

Националната стратегия за адаптация към изменението на климата на Република България стъпва на резултатите от изпълнението на Третия национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г., като същевременно предоставя допълнителен инструмент за създаване на взаимодействие между действията за адаптиране и смекчаване на последиците на национално равнище.

В много от дейностите, включени в Плана за действие към Стратегията общините са включени като партньори на водещите отговорни институции – министерства и агенции от централната администрация.

Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година (СУЕР)

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година, е разработена на основание чл. 4, ал. 2, т. 1 от Закона за

енергетиката и отразява визията на държавата за развитие на енергийния сектор до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии. В не са заложения общите европейски политики и цели за развитие на енергетиката и за ограничаване изменението на климата, като са отразени националните специфики в областта на енергийните ресурси, производството, преноса и разпределението на енергия. Дефинирани са основните стратегически решения, насочени към постигането на националните цели и гарантирането на българските интереси.

Стратегията отразява тенденциите, мерките и политиките в областта на енергийната сигурност, енергийната ефективност, либерализацията на електроенергийния и газовия пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар, развитието и внедряването на нови енергийни технологии. Тези политики намират отражение и в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г.

Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г. (ИНПЕК)

ИНПЕК е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 9 от Регламент (ЕС) 2018/1999. В него са определени основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата до 2030 г., в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката.

Основните цели, заложи в ИНПЕК са:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Националните приоритети в областта на енергетиката могат да бъдат обобщени, както следва:

- повишаване на енергийната сигурност и диверсификация на доставките на енергийни ресурси;
- развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
- използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики;
- повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
- защита на потребителите чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.

В изпълнение на член 14 от Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз страните членки имат ангажимент да представят на Комисията проектите си на актуализирани планове енергетика и климат, в които да бъдат отразени бележките и коментарите на ЕК по първоначалните документи от 2020 г. и да бъдат съобразени по-амбициозните климатични цели от Европейската зелена сделка,

Европейския закон за климата и други общоевропейски стратегически документи в областта на изменението на климата.

В резултат, Министерството на енергетиката и Министерство на околната среда и водите, подпомогнати от други компетентните ведомства разработи и в началото на 2024 г. предложи за обществено обсъждане актуализацията на Плана.

В актуализирания през 2024 г. Интегриран план в областта на енергетиката и климата е заложено много от мерките, предвидени в Третия национален план за действие за изменение на климата в основни сектори като енергетика, селско стопанство и транспорт да продължат до 2030 г. Някои от мерките от Третия национален план за действие за изменение на климата 2013 - 2020 г., които се предвиждат да бъдат продължени и надградени до 2030 г., особено в сектор „Управление на отпадъците“ касаят пряко общините и общинските администрации:

- Продължаване и увеличаване на разделното събиране на „зелени“ отпадъци в общините;
- Улавяне и изгаряне на биогаз във всички нови и съществуващи регионални депа;
- Улавяне и изгаряне на биогаз в стари общински депа за затваряне;
- Оценка на енергийния потенциал на биогаза от депата, които се планират да бъдат затворени;
- Въвеждане на анаеробна стабилизация на утайки с улавяне и изгаряне на биогаз в нови инсталации и инсталации в процес на реконструкция в населени места с над 20000 еквивалента на населението;
- Изграждане на общински съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци, с производство на енергия и компост;

Предвидени са и нови мерки като:

- Мярка 1: Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци
- Мярка 2: Изграждане на общински площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогобаритни отпадъци, и други разделно събрани отпадъци във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители
- Мярка 3: Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци
- Мярка 4: Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“
- Мярка 6: Изграждане на инсталации за рециклиране на отпадъци
- Мярка 7: Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост

И като цяло, основна роля за постигане на националните индикативни цели по ЕЕ в сектори като сграден фонд, градски транспорт, уличното осветление и др. се отнежда на общините, които следва да предвидят съответните мерки и дейности, съответстващи на националните цели и приоритети в разработваните и прилагани общински

стратегически документи - планове и програми, относими енергийната ефективност и изменението на климата.

3. Общински документи и планове, относими към изменението на климата

Общински панове за развитие 2014-2020 г. (ОПР 2014-2020).

Тези базисни документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие определяха основните социални, икономически, екологични, културни и управленски приоритети на общините за периода 2014-2020 г. При подготовката за настоящия програмен период 2021-2027 г., с промените в ЗРР от 2020 г., ОПР бяха наследени от т.нар. планове за интегрирано развитие на общините.

Планове за интегрирано развитие на общините (ПИРО)

Понастоящем ПИРО изпълняват ролята на основополагащи стратегически документи на общинско равнище и са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, съгласно чл. 8, ал. 2 от ЗРР. Разработват се за срок от 7 години (2021-2027 г.) и определят средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината.

В тези основни общински стратегически документи е предвидено разработването на специален раздел за мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени, както и за намаляване на риска от бедствия, което директно ангажира местните власти с политиките за климата (чл. 13, ал. 3, т. 4 от ЗРР). Те са предпоставка за осъществяването на интегрирани териториални инвестиции, в т.ч. и в областта на адаптиране към изменението на климата.

Общински програми за опазване на околната среда (ОПООС)

Общинските програми за опазване на околната среда се разработват и приемат на основание чл. 79 от ЗООС и имат ролята на водещ документ в областта на опазването на околната среда на местно ниво. Тяхното предназначение е да съдействат за реализиране на законовите изисквания и управленските задачи в областта на екологията. Чрез тях кметовете на общини определят политиката си по отношение на опазване на околната среда като цяло и в частност – действията спрямо изменението на климата. В общинските програми се включват приоритетни екологични проекти и дейности за опазване на околната среда, като ЗООС изрично подчертава, че проекти на общините могат да се финансират от държавния бюджет или от национални фондове само ако те са обосновани като приоритетни в тях.

Общински планове за енергийна ефективност (ОПЕЕ)

Изготвянето на общински програми за енергийна ефективност от органите на местно самоуправление е задължение на общините съгласно чл. 11 от Закона за енергийна ефективност. Програмите за енергийна ефективност се разработват в съответствие с целите в енергийните стратегии на Република България, националните планове и

програми в изпълнение на Закона за енергийна ефективност, както и Директивите на ЕС за енергийна ефективност, при съответното отчитане на специфичните особености на регионалните планове и общинските планове за развитие на съответния район и община.

С ОПЕЕ се определят основните цели, действия и мерки за развитие на общинската политика в областта на енергийната ефективност в контекста на националното законодателство, Директивите на ЕС и европейските добри практики в областта на устойчивото енергийно развитие на местно ниво.

Общински дългосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници

Общинските дългосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници се разработват от кмета на общината и внасят за приемане от общински съвет в изпълнение на изискванията на чл. 10, ал.1 и ал.2 от ЗЕВИ, Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници и съгласно Указанията за изготвяне на общински програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Агенция за устойчиво енергийно развитие. (АУЕР). Съгласно изискванията на закона съдържат:

- анализ на възможностите за изграждане на геотермални системи за отопление и/или охлаждане на сгради – общинска собственост;
- мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане или реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради - общинска собственост;
- мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при външно изкуствено осветление на улици, площади, паркове, градини и други недвижими имоти - публична общинска собственост, както и при осъществяването на други общински дейности;
- мерки за насърчаване на производството и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане, произведена от възобновяеми източници, както и такава, произведена от биомаса от отпадъци, генерирани на територията на общината;
- мерки за използване на енергия от възобновяеми източници в общинския транспорт, както и на възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиологичен произход и рециклирани горива в транспорта;
- анализ на възможностите за изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните и фасадните конструкции на сгради - общинска собственост;
- схеми за подпомагане на проекти за производство и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, включително индивидуални системи за използване на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, за производство и потребление на биогаз и зелен водород, както и на възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиологичен произход и рециклирани горива в транспорта;

- схеми за подпомагане на проекти за модернизация и разширение на топлопреносни мрежи или за изграждане на топлопреносни мрежи в населени места, отговарящи на изискванията за обособена територия по чл. 43, ал. 7 от Закона за енергетиката.

В тези дългосрочни програми се включва и информация за ежегодни информационни и обучителни кампании сред населението на съответната община за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, биогаз, зелен водород и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

Общински програми за управление на отпадъците (ОПУО)

Общинските програми за управление на отпадъците са един от най-важните инструменти за прилагане на законодателството за отпадъците на местно ниво. Те се разработват в съответствие с чл. 52 от ЗУО. Съгласно чл. 52 ал. 2 от ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците са секторни програми и са неразделна част от общинските програми за опазване на околната среда. Член 52, ал.6 от ЗУО определя възможността кметовете на две или повече общини, включени в регионална система за управление на отпадъците, да разработят обща програма за управление на отпадъците, в случай че задълженията, отговорностите и мерките, засягащи отделните общини, са ясно разграничени в програмата.

ЗУО изисква местните власти да разработят общинските програми в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и насърчава общините да разработят и регионални планове за управление на отпадъците в териториален обхват на регионалните сдружения за управление на отпадъците.

С цел да се осигури единен подход и да се подпомогнат методически местните власти да разработят нови или да актуализират съществуващите програми за управление на отпадъците, веднага след одобрението на НПУО през 2021 г., МОСВ актуализира методическите си указания към местните власти за разработване на програмите, които методически указания са налични на интернет страницата на МОСВ³.

Общински програми за качеството на атмосферния въздух (ОПКАВ)

В чл. 27 от ЗЧАВ е заложено изискване, общини в които са на лице проблеми с качеството на атмосферния въздух (КАВ), да разработят и да прилагат програми за управление и подобряване на КАВ. Съгласно изискванията на НАРЕДБА № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, ОПКАВ се изготвят от общинските органи, съгласувано със съответната Регионалната инспекция по околна среда и води не по-късно от 18 месеца считано от датата на получаване на уведомление от РИОСВ, че нивата на един или няколко замърсители превишават установените норми и е необходимо съответната община да предприеме необходимите мерки съгласно чл. 27 ЗЧАВ и чл. 31 на наредбата.

³ [Методически указания за разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците](#)

4. Анализ и оценка на изпълнението на стратегическите планове и документи на Община Стрелча по отношение на изпълнението на целите за намаляване на емисиите на парникови газове и набеязаните мерки за адаптация към изменението на климата

4.1. Приоритети, цели, мерки и дейности, заложи в действащите общински планове и програми

Приоритетите и целите на община Стрелча във връзка с намаляване на емисиите на парникови газове и адаптация към изменението на климата са заложи в следните действащи общински документи и планове:

❖ План за интегрирано развитие на Община Стрелча за периода 2021-2027 г.

Планът за интегрирано развитие на Община Стрелча за периода 2021-2027 г. е приет с Решение № 410 от 27. 01.2022 г. на ОБС – Стрелча. Той обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – град Стрелча и селата Блатница, Дюлево, Свобода и Смилец.

ПИРО 2021-2027 г. на Община Стрелча се основа на три главни стратегически цели, обвързани със съответните приоритети:

- **СЦ 1. Подобряване условията за развитие на бизнес, инвестиционна активност и разкриване на работни места - *Приоритет 1. Ускоряване растежа на местната икономика***
- **СЦ 2. Развитие на туризма чрез разумно оползотворяване на природните ресурси и подобряване качеството на околната среда - *Приоритет 2. Териториална свързаност и устойчиво развитие***
- **СЦ 3. Оптимизиране на средата за живот, труд и обитаване за развитие на местната общност - *Приоритет 3. Социално приобщаване, съхраняване и развитие на човешкия капитал***

Приоритет 1. „Ускоряване растежа на местната икономика“ е насочен към модернизирани на развитието на общината чрез повишаване качеството на работната сила, въвеждане на иновативни производства, повишаване на инвестиционната активност и засилване ролята на предприемачеството, като наред с другото в него, по мярка 1.1. са включени и дейности за насърчаване на мерките за енергийна ефективност в предприятията и за преход към кръгова икономика:

- *1.1.2. Дейности, насочени към изпълнение на мерки за енергийна ефективност в предприятията Реализиране на проекти за подобряване на енергийната ефективност на промишлените сгради и/или в промишлените системи; проекти за изграждане и експлоатация на инсталации за използване на ВЕИ за собствено потребление и др.*

Дейностите, необходими за опазване на околната среда и превенция на риска, резултат от климатичните промени са програмирани най-вече в контекста на **Приоритет 2 „Териториална свързаност и устойчиво развитие“**:

- Мярка 2.4. „Подобряване качеството на управление на водите“, включваща:
 - 2.4.1. Изграждане на ПСПВ към водоснабдителна система, снабдяваща с питейна вода град Стрелча
 - 2.4.2. Реализиране на проект „Пречиствателна станция за отпадъчни води /ПСОВ/от гр. Стрелча и довеждащата инфраструктура/водопровод, довеждащ колектор, ел. проводи и трафопост тип БКТП/ в гр. Стрелча “
 - 2.4.3. Проект „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в с. Дюлево, община Стрелча “
 - 2.4.4. Проект „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в с. Смилец, община Стрелча“;
 - 2.4.5. Проект „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в с. Блатница, община Стрелча“;
- Мярка 2.5. „Оптимизация на системата за управление на отпадъците“:
 - 2.5.1. Внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на отпадъците
 - 2.5.2. Подкрепа за преход към "кръгова икономика" и подобряване управлението на отпадъците, резултат от производствената и селскостопанска дейност и тяхното екологосъобразно оползотворяване
- Мярка 2.6. Подобряване на енергийна ефективност на обществени сгради, в които се предоставят обществени услуги:
 - 2.6.1. „Внедряване на мерки за енергийна ефективност в административна сграда на общинска администрация град Стрелча
 - 2.6.2. „Внедряване на мерки за енергийна ефективност в сградата на здравно заведение - поликлиника;
 - 2.6.3. „Внедряване на мерки за енергийна ефективност в административни сгради в с. Дюлево, с. Смилец, с. Блатница, с. Свобода;
- Мярка 2.7. Повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради:
 - 2.7.1. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради
- Мярка 2.8. Превенция на риска за опазване, възстановяван е и използване на природното наследство и биологичното разнообразие:
 - 2.8.1. Реализиране на проекти за предотвратяване риска от природни бедствия

В Програмата за реализация на ПИРО на община Стрелча за периода 2021-2027 г., всяка мярка е обвързана с конкретни дейности/ проектни идеи за нейното реализиране, посочени са индикативен бюджет и източници на финансиране, както и срок за изпълнение.

Наред с другото, ПИРО на община Стрелча включва и специален раздел, посветен на екологичното състояние в общината, в т.ч. и влияние на глобалните климатични промени, природни бедствия и рискови територии, а съгласно изискванията на ЗРР, в

отделна част са обособени и планираните от община Стрелча мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия, като тези мерки са разгледани по сектори: Сектор „Биологично разнообразие и екосистеми“, Сектор „Енергетика“, Сектор „Гори“ и т.н.

❖ **Общинска стратегия за устойчиво Енергийно развитие на Община Стрелча за периода 2022 – 2030 г.**

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на община Стрелча за периода 2022-2030 е изготвена в съответствие с изискванията на Чл.11 от Закона за енергийна ефективност. Приета е с Решение № 390 от редовно заседание на ОбС – Стрелча, проведено на 23.12.2021 г., взето с Протокол № 35. Времевият хоризонт на стратегията е осем годишен, като е съобразен с периода на действие на стратегическите документи от по-високо ниво в системата на регионално и национално развитие.

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на община Стрелча включва пет приоритета:

- **Приоритет 1: Изграждане и развитие на устойчива инфраструктура:**
 - Специфична цел 1.1: Повишаване на енергийната ефективност в публичната инфраструктура.
 - Специфична цел 1.2: Повишаване на енергийната ефективност в жилищните сгради на територията на общината.
 - Специфична цел 1.3: Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление
- **Приоритет 2: Развитие на системи за устойчива градска мобилност:**
 - Специфична цел 2.1: Повишаване на енергийната ефективност на обществения транспорт.
 - Специфична цел 2.2.: Подкрепа за ефективно управление на трафика.
 - Специфична цел 2.3.: Стимулиране на алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност.
- **Приоритет 3: Оползотворяване на възобновяемите енергийни източници:**
 - Специфична цел 3.1.: Повишаване дела на енергията от ВЕИ, използвана в публичния сектор.
 - Специфична цел: 3.2.: Увеличаване дела на използваната енергия, произведена от ВЕИ в жилищния сектор
 - Специфична цел 3.3.: Насърчаване на бизнес инвестициите за изграждане на ВЕИ инсталации на територията на Община Стрелча.
- **Приоритет 4: Подкрепа за промяна на енергийното поведение:**
 - Специфична цел 4.1: Повишаване на обществената информираност и изграждане на култура за енергийно ефективно поведение в бита и бизнеса.
 - Специфична цел 4.2: Създаване и промотиране на „зелена“ идентичност на община Стрелча.
- **Приоритет 5: Повишаване на местния капацитет за устойчиво енергийно развитие:**

- Специфична цел 5.1: Повишаване капацитета на общинска администрация за планиране, изпълнение и мониторинг на мерки за енергийна ефективност.
- Специфична цел 5.2: Мобилизиране на обществена подкрепа за изпълнение на Стратегията за устойчиво енергийно развитие на основата на широко партньорство с бизнеса и организации на гражданското общество.

Към всеки приоритет са заложили мерки за изпълнение и очаквани резултати. Въпреки изявленията в Стратегията за разработване на планове за действие към нея, такива планове не са публикувани на сайта на общината. Съответно липсва информация за планирани конкретни дейности, индикативен бюджет, източници на финансиране, срокове за изпълнение и отговорници по всяка от планираните мерки.

❖ Дългосрочна общинска програма за насърчаване производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива в община Стрелча за периода 2020 – 2029 г. и

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Стрелча е разработена в съответствие с европейските и национални нормативни актове, свързани с производството и потреблението на енергия, произвеждана от енергийни източници и съгласно изискванията на чл. 10, ал.1 от ЗЕВИ, Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници и Указанията на АУЕР за изготвяне на общински програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива.

За постигане на основната цел на Дългосрочната програма, а именно: **„Насърчаване производството и използването на енергия от възобновяеми източници“**, са заложили набор от подцели:

- Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници в публичния и частния сектор;
- Осигуряване на пълна или частична енергийна независимост на общината;
- Гарантиране на доставките на енергийни ресурси на територията на общината;
- Подобряване качеството на енергийните услуги и намаляване на разходите за енергия;
- Стимулиране на бизнес сектора за използване на ВЕИ и привличане на местни и чуждестранни инвестиции, съответно повишаване на заетостта;
- Създаване на партньорства за реализирането на проекти за нови ВЕИ мощности и енергийна ефективност;
- Постигане на икономически растеж и устойчиво енергийно развитие на общината;
- Опазване, съхраняване и подобряване на състоянието на околна среда;
- Въвеждане на иновативни ВЕИ технологии;
- Повишаване на квалификацията на общинските служители с цел изпълнение на проекти свързани с въвеждането и използването на ВЕИ;

- Повишаване на нивото на информираност сред заинтересованите страни в частния и публичния сектор, както и сред гражданите във връзка с възобновяемите енергийни източници.

Предвидени са общо 23 административни и технически мерки със срокове за изпълнение. Заложени са и някои конкретни проекти с индикативни бюджети., в т.ч.:

1. Изграждане на нов сондаж с дълбочина 1100 метра за добив на минерална вода с температура 60 – 65°C е 25 до 30 л/сек.
2. Изграждане на мини ВЕЦ по поречието на река Стрелчанска Луда Яна с максимална мощност до 10 MW
3. Поетапно изграждане на малки фотоволтаични централи върху покривни площи с обща инсталирана мощност 1 MWтп
4. Изграждане на системи за затопляне на вода от слънцето в общински обекти.
5. Инсталиране на акумулиращи осветителни тела, използващи фотоволтаични елементи.

Не е ясно обаче тези проекти към коя мярка се отнасят и за постигането на коя конкретно цел допринасят.

На сайта на общината има публикувана и Краткосрочна програма за насърчаване производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива в община Стрелча, но нейния период за изпълнение е приключил в края на миналата (2023) година.

❖ Програма за управление на отпадъците на община Стрелча 2021-2028 г.

Програмата за управление на отпадъците на Община Стрелча 2021 – 2028 г. е разработена на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците, след изтичане периода на действие на Регионалната програма за управление на отпадъците на РСУО Панагюрище за общините Панагюрище и Стрелча за периода 2016 – 2020 г. програмата е приета с решение № 435 от 24.03.2022 г. на ОбС – Стрелча и е насочена към подобряване на организацията за управление и намаляване количеството на образуваните отпадъци в община Стрелча и създаване на необходимите предпоставки за успешна реализация на планираните мерки и дейности в тази насока.

Генералната цел на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Стрелча е: „Изграждане на ефективна и устойчива система за управление на отпадъците в община Стрелча, предлагаща достъпни и качествени услуги, в съответствие с екологичното законодателство за ограничаване на вредното въздействие на отпадъци върху околната среда и човешкото здраве“, а нейните **стратегически цели**:

- Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване.
- Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.

- Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда.
- Стратегическа цел 4: Включване на обществеността в управлението на отпадъците.

За всяка от стратегическите цели са разработени оперативни цели, които са пряко съотнесими към съответната стратегическа цел, т.е. допринасят за нейното постигане, като за разлика от стратегическите цели, оперативните могат да бъдат краткосрочни и средносрочни.

За да се изпълнят оперативните цели и да се достигнат стратегическите цели на програмата, е заложено да се изпълни определен набор от дейности, които са обособени в подпрограми. Достигането на всяка стратегическа цел може да се осъществи, чрез изпълнението на една или няколко подпрограми. Към всяка подпрограма има разработен План за действие съдържащ мерките, дейностите и проектите, които трябва да се предприемат за постигане на поставените цели в сферата на управление на отпадъците. Освен информация за конкретните мерки/дейности, плановете за действие по подпрограмите съдържат и индикативен бюджет, източници на финансиране, срок за реализация и очаквани резултати от изпълнението им. Заложени са и конкретни и измерими индикатори (текущи и целеви) за проследяване на изпълнението и са посочени отговорните институции – водеща и партньор.

❖ Програма за управление на община Стрелча (мандат 2023 – 2027 г.)

Цели за намаляване на емисиите на парникови газове и мерки за адаптация към изменението на климата са залегнали и в управленската програма на кмета на община Стрелча за мандат 2023 – 2027 г.

Програмата за управление на Община Стрелча за мандат 2023 – 2027 г. е разработена и представена пред общински съвет в изпълнение на разпоредбите на чл.44, ал.5 от Закона за местното самоуправление и местната администрация. Програмата е съобразена с действащите планове и програми за развитие на община Стрелча, приети от Общински съвет – Стрелча, както и с функциите и правомощията на кмета на общината, съгласно действащото национално законодателство, с изискванията за добро управление и с възможностите на гражданите да участват в местното самоуправление, съгласно чл. 17 на ЗМСМА. Наред с другото, тя съдържа и управленски цели, дейности и мерки в сектори като: управление на водните ресурси, енергийна ефективност и управление на отпадъците, пряко свързани с политиките по адаптация към изменението на климата.

4.2. Отчитане на изпълнението

В изпълнение на задълженията си по чл. 34., ал. 1 от Закона за регионалното развитие, община Батак е извършила **последваща оценка на Общинския план за развитие на община Стрелча за периода 2014-2020 г.** Докладът с резултатите от последващата оценка е приет с Решение № 391 от редовно заседание на ОбС – Стрелча, проведено на

23.12.2021 г., взето с Протокол № 35 и е публикуван на интернет страницата на общината, в съответствие с чл. 26, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРР. Докладът от последващата оценка съдържа:

- Оценка на степента на постигане на целите и приоритетите.
- Оценка на общото въздействие.
- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси.
- Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

По отношение на мерките, имащи пряка връзка с целите на общината за намаляване на емисиите на парникови газове и за адаптация към изменението на климата е отчетено:

По Приоритет № 1. Интелигентен растеж и икономическо развитие:

- Специфична цел 2: Изграждане на подходяща бизнес среда и повишаване на инвестиционния интерес към общината
 - *Мярка 3. Подкрепа на ново технологично развитие, 2.3.4. Иновации в енергийна ефективност и опазване на околната среда - не е изпълнено.*

По Приоритет № 3. Техническа и инженерна инфраструктура:

- Специфична цел 1: Обновяване и доизграждане на техническата инфраструктура, стимулираща развитието на конкурентоспособна общинска икономика, респективно доходите на населението:
 - *Мярка 2. Енергийна ефективност – изпълнени са три от осемте предвидени дейности, а една е частично изпълнена.*
- Специфична цел 2: Изграждане, разширяване и поддържане на техническа инфраструктура, подобряваща жизнената среда:
 - *Мярка 2. Изграждане на канализационна мрежа и осигуряване пречистването на отпадъчните води чрез изграждане на ПСОВ и довеждаща инфраструктура – не са изпълнени и двата заложен индикатора: „Изградена нова канализационна мрежа“ и „Изградена ПСОВ“.*

По Приоритет № 4. Екологично развитие:

- Специфична цел 1: Трайно подобряване на екологичното състояние на община Стрелча:
 - *Мярка 1. Екологичен мониторинг – изграждане на система за непрекъснато следене на замърсяването на въздуха, водата и почвата – не е изпълнена;*
 - *Мярка 2. Програмни мерки – не са изпълнени;*
 - *Мярка 3. Технически и технологични мерки – изпълнени са две от осемте заложен технически мерки;*
 - *Мярка 4. Партньорство с бизнеса и гражданското общество – не е изпълнено.*

В съответствие с изискванията на Закона за енергийната ефективност, община Стрелча изготвя, изпраща на АУЕР и публикува на интернет страницата си **годишни отчети за изпълнението на програмите за енергийна ефективност съгласно чл. 12 от ЗЕЕ и за управлението на енергийната ефективност съгласно чл. 63 от ЗЕЕ**. Прави впечатление, че в последния публикуван годишен отчет за 2023 г., отчетеното изпълнение на целта на програмата за енергийни спестявания е цели 88%.

На интернет страницата на общината е публикуван и **Отчет на кмета на община Стрелча за периода 2020-2023 г.** по изпълнение на Управленската програма за мандат 2019-2023 г. В него е отчетено и изпълнението на редица мерки и дейности, касаещи и общинските политики по управление на водните ресурси, енергийна ефективност и управление на отпадъците.

5. Изводи и препоръки от извършения анализ и оценка

5.1. Изводи

- Като цяло, община Стрелча е спазила нормативните изисквания във връзка с необходимостта от разработване и прилагане на политики, свързани с изменението на климата на местно ниво. Липсва единствено актуална програма за опазване на околната среда, съгласно изискванията на чл. 79, ал. 1 от ЗООС.
- Заложените цели, мерки и дейности в действащите общински планове и програми (План за интегрирано развитие на Община Стрелча за периода 2021-2027 г.; Общинска стратегия за устойчиво Енергийно развитие за периода 2022 – 2030 г.; Дългосрочна общинска програма за насърчаване производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива до 2029 г. и Програма за управление на отпадъците на община Стрелча 2021-2028 г.) са в съответствие с националните краткосрочни и дългосрочни цели и приоритети, залегнали в стратегическите и програмни документи на национално ниво.
- Заложените специфични цели в ПИРО 2021-2027 г. и Програмата за управление на отпадъците на община Стрелча 2021-2028 г. отговарят на всички критерии от концепцията SMART за конкретност, измеримост, постижимост, уместност и определеност във времето - за всеки от приоритетите са заложен конкретни мерките и дейности, които трябва да се предприемат за постигане на поставените цели. Посочени са индикативен бюджет, източници на финансиране, срок за реализация и очаквани резултати от изпълнението на тези мерки и дейности и са посочени конкретни и измерими индикатори за проследяване на изпълнението.
- Липсата на планове за действие към основни програмни и планови документи, като Общинската стратегия за устойчиво Енергийно развитие и Дългосрочната общинска програма за насърчаване производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива, води до необвързаност на заложените в тях

мерки към съответните цели и приоритети в съответния документ. Съответно води и до липсата на информация за планирани конкретни дейности, индикативен бюджет, източници на финансиране, срокове за изпълнение и отговорници по всяка от планираните мерки.

- Залагането на прекалено много мерки и дейности в плановите и програмни документи, говори за липса на фокусираност на общинските политики, в т.ч. и на политиката по адаптация към изменение на климата и води до риск голяма част от тези мерки и дейности впоследствие да останат неизпълнени (каквото е случая с ОПР 2014-2020).
- Община Стрелча отчита по прозрачен начин изпълнението на действащите планове и програми, имащи отношение към политиките, свързани с изменение на климата, в т.ч. чрез публикуване както на самите документи, така и на резултатите от тях (доклади от извършени оценки, отчети за изпълнението) на сайта на общината.
- Приоритетите, мерките и дейностите от общинските планове и програми, касаещи адаптацията към изменението на климата са включени и в Програмата за управление на община Стрелча (мандат 2019 – 2023 г.), а впоследствие са отчетени по прозрачен начин в Отчета на кмета на община Стрелча за периода 2020-2023 г.
- Към настоящия момент липсва информация за финансовото изпълнение на мерките и дейностите, респективно целите на действащите към момента програмни документи на общината, свързани с адаптация към изменението на климата. Ето защо ефикасността (изразходвани ресурси спрямо постигнати цели) от изпълнението на тези мерки и дейности не би могла да бъде оценена към настоящия момент.

5.2. Препоръки

- 1) Съгласно изискванията на Закона за опазване на околната среда, проекти на общините „могат да се финансират от държавния бюджет или от национални фондове само ако те са обосновани като приоритетни в общинските програми за околна среда“. В тази връзка е силно препоръчително община Стрелча да разработи общинска програма за опазване на околната среда и да я предложи за разглеждане от общински съвет, в съответствие с изискванията чл. 79 от ЗООС.
- 2) Препоръчително е да бъде актуализирана и Краткосрочната програма за насърчаване производството на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива в община Стрелча, чийто срок на действие е изтекъл в края на 2023 г.
- 3) Към всички програмни и планови документи, касаещи общинската политика по адаптация към изменение на климата да бъдат разработвани и публикувани по подходящ начин планове за действие, включващи конкретни мерки и дейности за изпълнение на заложените цели, индикативен бюджет, източници на финансиране, срок за реализация и очаквани резултати от изпълнението на тези

мерки и дейности, в т.ч. и конкретни и измерими индикатори за проследяване на изпълнението им. В зависимост от нормативните изисквания и/или предприетия подход от общината, тези планове трябва да са или част от самата стратегия/програма, или да са изведени в отделен документ към нея.

- 4) Съгласно изискванията на чл. 33 от ЗРР, за реализацията на ПИРО се извършва междинна оценка в средата на периода на действие. В тази връзка, при извършване на междинната оценка на Плана за интегрирано развитие на Община Стрелча за периода 2021-2027 г. следва да се прецени дали и доколко всички мерки и дейности ще могат да бъдат реализирани, като се преразгледат индикативните бюджети и предвидените източници на финансиране. В случай на необходимост, Плана следва да бъде актуализиран.
- 5) С оглед адекватното планиране на ресурсно обезпечение на общинските стратегически документи, касаещи адаптацията към изменението на климата за следващи периоди или своевременната актуализация на действащите към момента, е препоръчително, след приключване на изпълнението на мерките и дейностите от действащите общински планове и програми, а когато е приложимо и удачно и по време на междинни оценки (каквото е случая с ПИРО 2021-2027 г.), да бъде правен цялостен анализ на ефикасността (изразходвани ресурси спрямо постигнати цели) от изпълнението на заложените мерки и дейности.